

Fat. 8/5-62

M

HÄMEENLINNA KIRSTULA RIIHIMÄKI

Kaivauskertomus

TVH:n ilmoitettua, että Tampereen - Hämeenlinnan pikatie tulisi tulevaisuudessa kulkemaan Kirstulan kartanon Riihimäen yli, päätti Muinaistieteellinen Toimikunta tutkituttaa paikalla sijaitsevan kalmiston loppuun, koska paikka tulee tuhoutumaan tien yhteydessä. Paikan sijainnista ja aikaisemmasta kaivauksesta ks. maist. Oiva Keskitalon kaivauskertomusta v:ltä 1950 top. arkissa.

Sain Muinaistieteelliseltä Toimikunnalta tehtäväkseni tutkia paikan. Työ suoritettiin 20.7.- 8.8 1961 välisenä aikana. Kartanpiirtäjinä toimivat ylioppilaat Pirjo Hautala ja Kaarina Tamminen. Kaivaustyössä oli 6-8 kaivajaa.

Kaivaus aloitettiin tekemällä koealue, n. 3 m x 70 cm, aikaisemman kaivauksen länsireunan selvilleseamiseksi. Alue erottui pinnasta leikkauksena, joka oli tasaisesti ruohottunut ja jossa turvekerros oli ohuempi (3-5 cm) kaivanattomaan alueeseen verrattuna, jossa se oli 10-15 cm. Varsinainen kaivaus jatkui tästä kohdasta pohjoiseen, länteen ja itään. Ehtisen kaivauksen reunan teki jonkin verran epämääräiseksi se, että siitä oli irtomaata kasattu alueelle, josta nyt jatkettiin kaivausta. Tämä jouduttiin poistamaan ennenkuin pinta tältä kohdalta voitiin vaakita.

Kaivausalue käsitti 38 m². Siitä poistettiin koko alueelta turve ja koko alue kaivettiin yhtenäisenä kerros kerrokselta. Ison kiven, joka Keskitalon kaivauksessa oli kiintopisteenä ja jonka pl. oli 07, korkeudeksi mitattiin pl. 110. Kiintopisteeksi mitattiin sen lisäksi kivi, pl. 049, joka sijaitsee ruudun A:4 lounaispaalusta 0,6 m etelään ja näin saadusta pisteestä 8 m länteen.

Alue on polttokenntäkalmisto. Sen perustana on toista metriä suuria maakiviä, joitten välissä oli ns. miehennostettavia ja päänkokoisia kiviä vailla järjestystä. Ylimmässä kerroksessa oli runsaasti nyrkinkokoisia, enimmäkseen teräväsärmäisiä kiviä. Näitä oli ~~oli~~ kaivetun alueen eteläosassa vähemmän kuin pohjoisosassa. Koko alue oli täynnä nökimaata, jonka vahvuus pohjoispäässä oli n. 50-60 cm, eteläpäässä 18-30 cm. Joitakin erityisen selviä nkki- ja hiilialueita saattoi erottaa, mutta yleensä maa oli tasaisen mustaa, joka selvästi erottui ruskeasta koskemattomasta maasta. Ainoa kohta,

jossa kiveyksessä saattoi olettaa olevan jonkinlaista järjestystä, oli kaivausalueen lounaiskulmassa, jossa jotkut kivet kaartuivat ikäänkuin kehän muotoon. Ruuduissa linjalla 7 länsireunassa tuli kuitenkin ruskea maa melko pian turpeen alta ja nokimaa oli heikkoa. Mahdollisen kehän sisäpuolelta ei tullut löytöjä.

Metallilöytöjä tuli paikalta 4. № 1 miekanväistin, vertikaalisin pronssilangoin koristeltu, Petersenin tyyppiä H tai I (15196:53), ruudusta F:4, pl. 165. Se löytyi aivan pienten kivien keskeltä. Mitään muuta miekan osaa ei löytynyt. Ruuduissa F:4 ja E:4 oli maa erittäin nokista. Löytö № 2 useita palasia pronssihelaa, ruudusta C:3, pl. 186. (15196:4). № 3 pronssinen valettu spiraalinmuotoinen ketjunjaka (15196:7), ruudusta C:4, pl. 187. Kaksi viimeksimainittua voisivat kuulua samaan hautaukseen. Molempien ympäriltä löytyi pieniä hiilenpalasia. № 4 rautapiikki tai -vartaan katkelma (15196:67) löytyi ruudusta G:5, pl. 154. (V. 1936/37 löytynyt keihäänkärki KM 11114 on viikinkiaikaisena ilmeisesti sekin kalmistoon kuuluva.) Muita löytöjä olivat saviastianpalat ja eläinten luut ja hampaat, joita löytyi eri puolilta kaivausaluetta. Jotkut saviastianpalat löytyivät sellaisina kasoina, että ne varmuudella ovat samasta astiasta (ruudusta C:5, I:6).

Kaivausta häirtasivat suuresti jokapäiväiset sateet, joitten vuoksi työt usein jouduttiin keskeyttämään. Lisäksi maa oli koko kaivauksen ajan hyvin tahmeaa eikä seulaa voinut ollenkaan käyttää. Paikalla oli myös suuri kanto, joka jo oli häirinnyt Keskitalon kaivaustöitä. Sen lisäksi kaadettiin kaksi puuta, joitten suuria kantoja ei saatu kiveyksestä poistetuksi.

TVH:n toimesta on tulevaisuudessa tehtävän tien keskiviiva paalutettu. Se kulkee kaivausalueen länsipuolella jokseenkin pohjois-eteläsuunnassa. Kaivausaluetta lähinnä olevat paalut on merkitty pohjoisesta etelään 463+40, 463+20, 463+00. Tien reuna on myös paalutettu numeroimattomilla paaluilla, joista lähimmät ovat 15,60 m kaivausalueen länsireunasta länteen. Tietä varten tulee myös varattavaksi 3 m levyinen vata-alue. Tietä ei rakenneta ennenkuin lähistöllä kulkevan rautatien yli on rakennettu uusi maantiesilta.

Koekuoppia tehtiin kaivausalueen ympärille. Kulttuurikerrosta ei jatku alueen pohjois- ja länsipuolelle, itäpuolella taas on maantieleikkaus. Etelään jatkuu kulttuurimaa noin parikymmentä metriä, täällä tuli koekuopista turpeen alta hiiltä ja ohut nokikerros. Etelärinteen jyrkästi viettävässä kohdassa ei ole nokimaata. Mitään löytöjä ei koekuopista tehty. Alue tulee jäämään nykyisen ja tehtävän uuden maantien väliin ja se tullaan todennäköisesti kokonaan hävittämään.

Kaivausaluetta täytettävässä jätettiin sen reunoille paalut, jotka hakattiin maan sisään. Koekuoppiin, joista löytyi nokimaata, jätettiin myös paalut.

Esineet on luetteloitu KM 15196:1-101.

Liittet:

5 piirrettyä karttaa

1 postikortti-ilmavalokuva

11 valokuvaa, joitten neg. no:t F 25384-94.

Helsingissä 7.5 1962

Marketta Waris

Marketta Waris

I kairauskerros

kartta no. 2

1:25

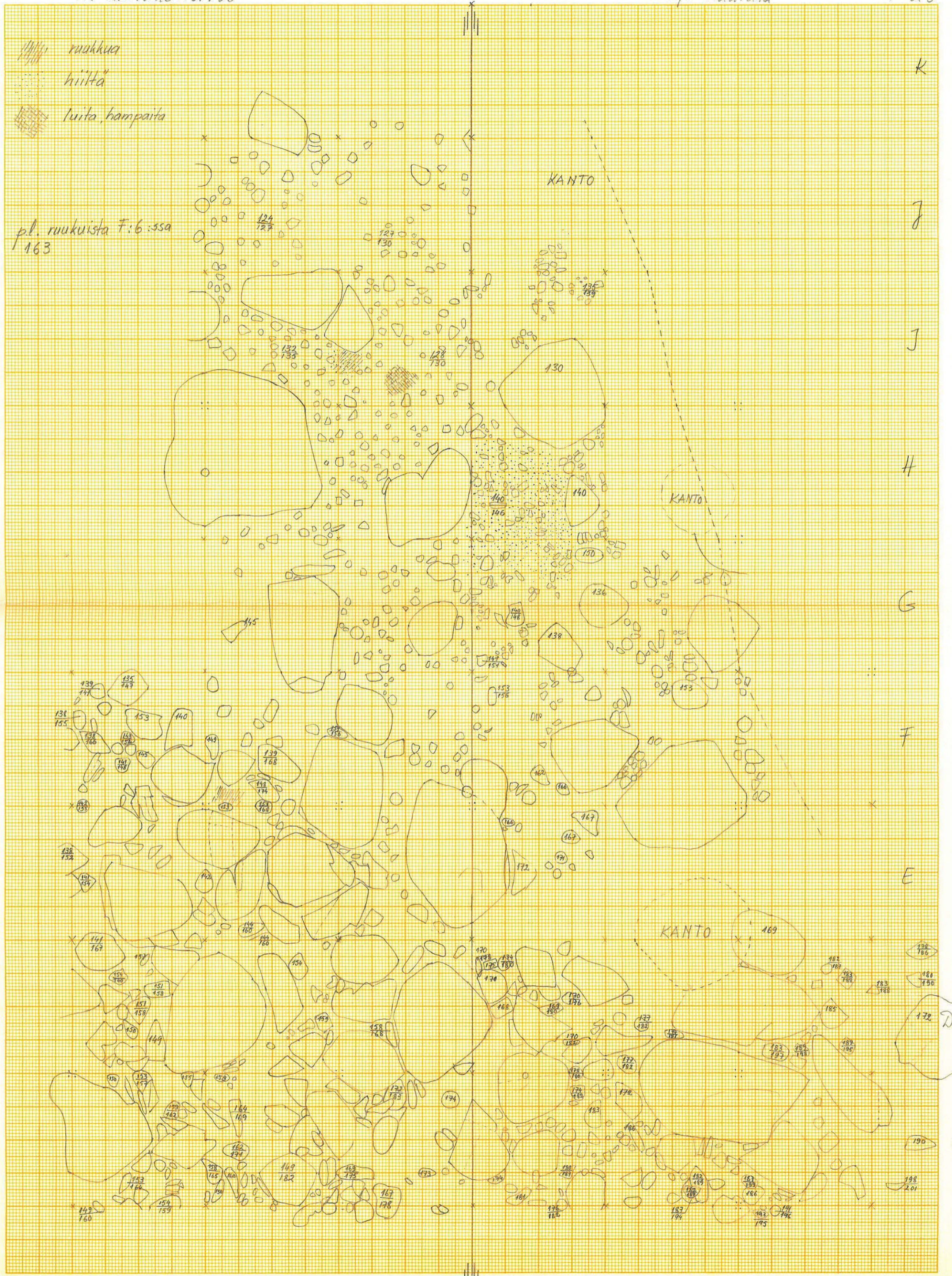

2. kaivauskerros

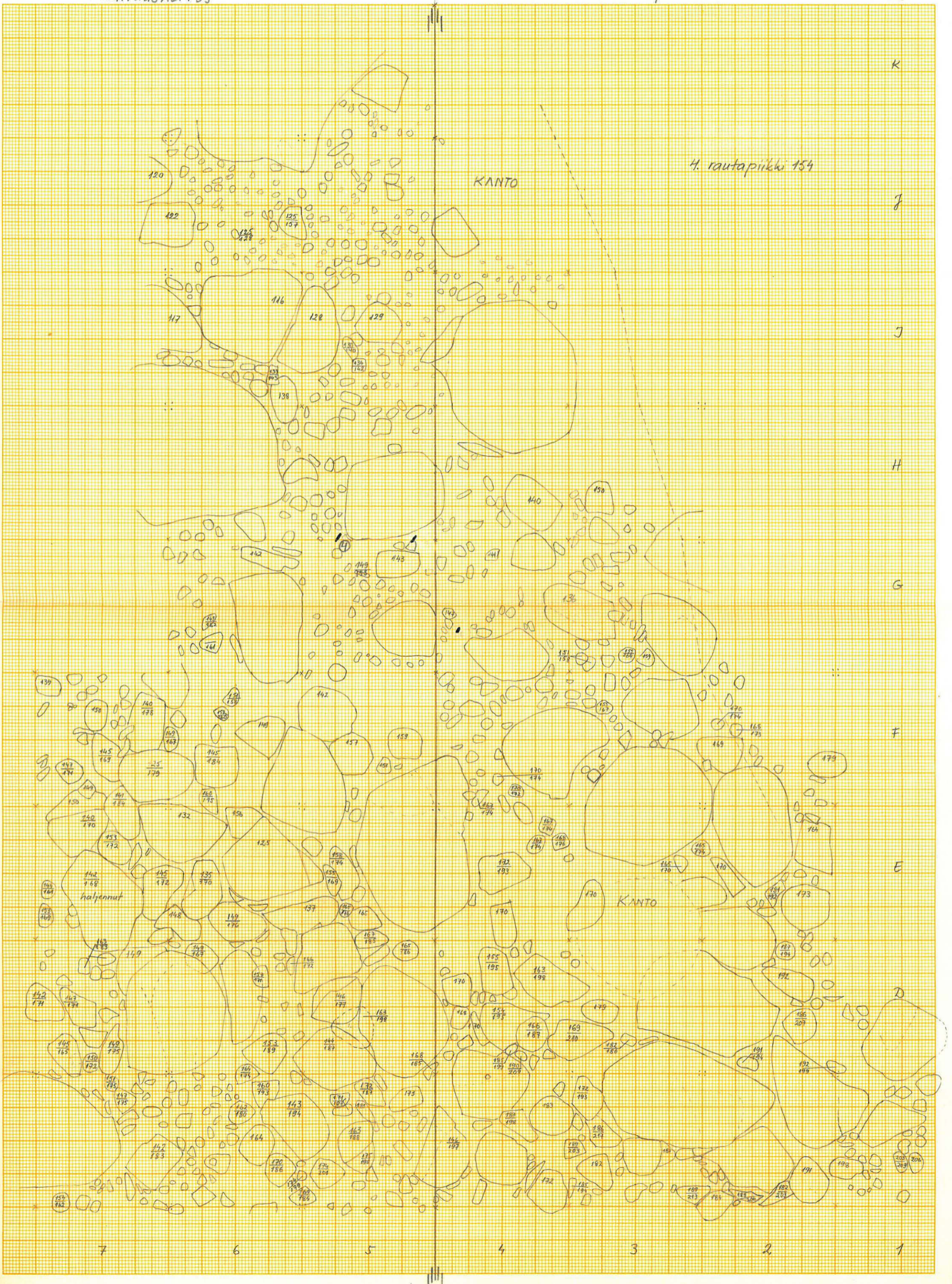
kartta no. 3

- ruukku
- hiiltä
- luuta, hampaita

pl. ruukuista F:6:ssa
163

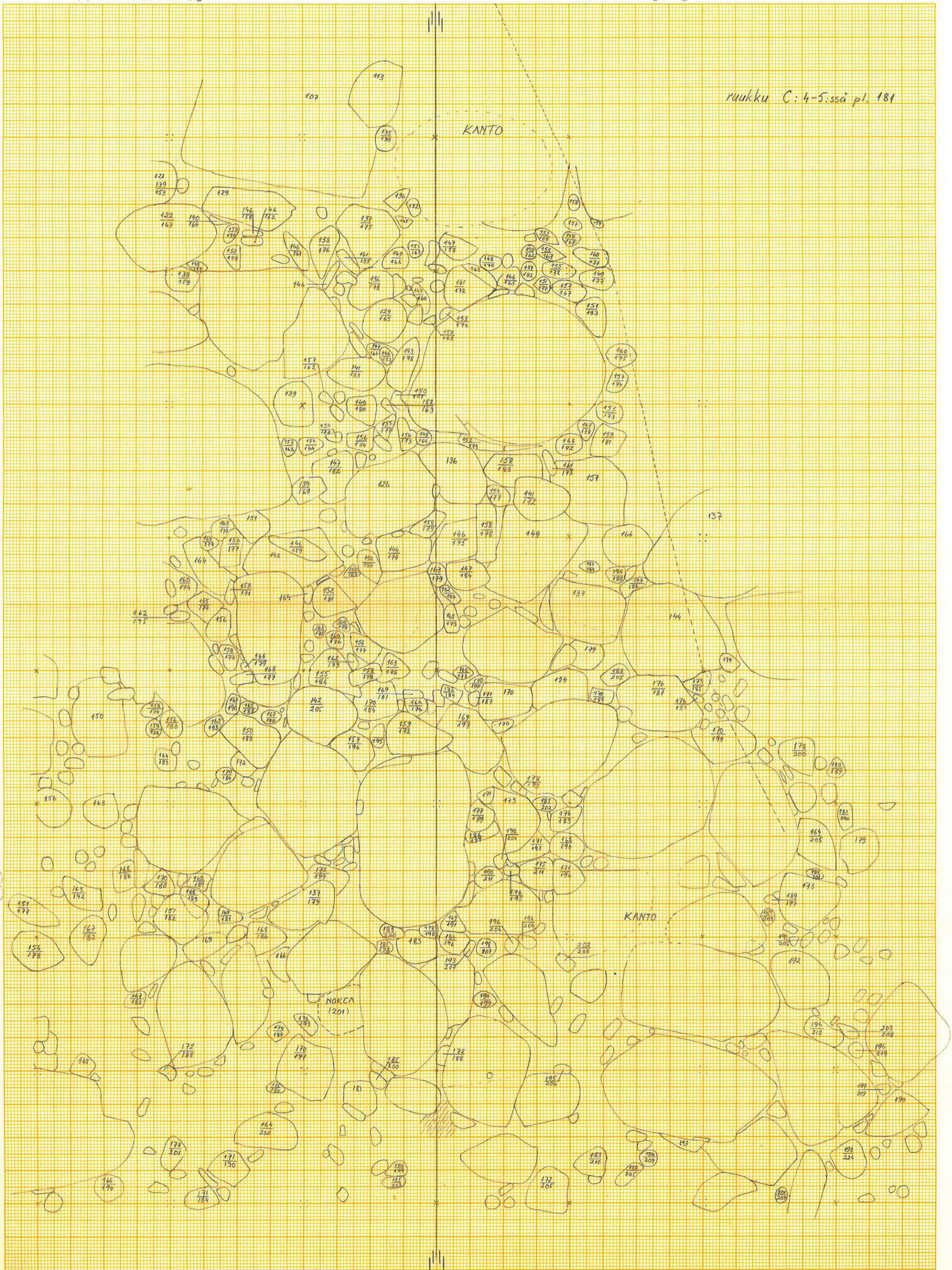
Oy Wulff Ab. No. 113 A. 3. 297 X 420 mm.

Oy Wulff Ab No 113 A 3 297 X 420 mm

4. kaivauskerros

ruukku C: 4-5:ssä pl. 181

Oy Wolff Ab N:o 113 A 3 297 X 420 mm

Hämeenlinna, Kirstula, Riihimäki 1961

Kaivauspaikka näkyvä x-merkityssä
kohdassa.

Hämeenlinna, Kirstula, Rühimäki

F.25384

V. 1950 kaivetaan alueen
reuna, josta tutki-
musta jatkettiin.

F.25385

Alue ennen kaivausta
etelästä.

F.25386

Työkuva.

F.25387

F.25388

Työkuvia, idästä.

F.25389

Työkuva, etelästä.

Hämeenlinna, Kirstula, Rühimäki

F.25390

Kaivausalue etelästä.
Etualalla kehä-
latomus (?)

F.25391

L.25392

Kalmiston kiveystä idästä

F.25393

Kaivausaluetta täytetään.

F.25394

Kaivausalue täytettynä.